

พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน

กรณีศึกษา: อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

Preventive Behavior related to Dengue Hemorrhagic Fever: A Case Study in Sadao District, Songkhla Province

ธนกฤต น้อยกุลวงศ์^{1*}, เทพกร พิทยาภินันท์², พชณี นัครา³

Thanakrit Nooykulwong^{1*}, Teppagone Pittayapinune², Patchani Nakkhara³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงพรรณนา(Descriptive Research)มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่างได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนในเขตอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา จำนวนทั้งสิ้น 393 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 6 ตอนคือ ข้อมูลทั่วไป ประวัติการป่วยเป็นโรคไข้เลือดออก ความรู้และการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก การรับรู้โอกาสเสี่ยงและความรุนแรงของการเกิดโรคไข้เลือดออก ทศนคติต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออก พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยไค-สแควร์ (Chi-square) และหาระดับความสัมพันธ์ด้วย Cramer's V

ผลการศึกษาพบว่าประชาชนในอำเภอสะเดามี พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับดี และพบว่า เพศ อายุ สถานะผู้ให้ข้อมูล ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก การรับรู้โอกาสเสี่ยงและความรุนแรงของโรคไข้เลือดออก และทัศนคติต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออกมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ($p < .01$) ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนคือ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ มีเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปีอาศัยอยู่ ประวัติการป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกในครัวเรือน การอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลโรคไข้เลือดออกระบาดและการได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก

ดังนั้น ในการควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออก ควรให้ความสำคัญและเน้นในเรื่องการให้ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก การรับรู้โอกาสเสี่ยงและความรุนแรงของโรคไข้เลือดออก ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน

คำสำคัญ: โรคไข้เลือดออก, อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา, พฤติกรรมการป้องกัน

¹ นักศึกษบัณฑิตวิทยาลัย หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

² ผศ. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ประจำโปรแกรมวิทยาศาสตรสุขภาพ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

³ อาจารย์ ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 12 สงขลา

* Corresponding author, E-mail: nthanakrit@windowslive.com

Abstract

This study was a descriptive research. The aims were to study the prevention of dengue hemorrhagic fever and examine its associated factors with it in the Sadao district in Songkhla province. The sample was constituted of the head of a household or a representative of a household from each of the household in the Sadao district in Songkhla Province, a total number of 393 people participated in this research. The researchers developed a questionnaire divided into six sections as the instrument to conduct this research. The six different sections were as follow; general history of dengue hemorrhagic fever, patients' knowledge and perception about dengue hemorrhagic fever, perceived risks, severity of the fever, prevention habits and prevention behaviors. The researcher obtained these results by using statistics on the frequency, percentages, averages and standard deviation. The analysis of the association with Chi-square and Cramer' V was also used.

The results showed that the prevention behaviors of the people in the sadao district regarding the dengue hemorrhagic fever prevention were good, and the factors related to the behavior of the dengue hemorrhagic fever prevention which were gender, age, respondents status, knowledge about dengue hemorrhagic fever, perceived risk and severity of dengue hemorrhagic fever and attitudes about preventing dengue hemorrhagic fever were statistically significant ($p < .01$). The factors which were not associated with the behavior of dengue hemorrhagic fever prevention were marital status, education level, career, income, having children under the age of 15, patients' history of dengue hemorrhagic fever, district epidemic records and reception of news about dengue hemorrhagic fever.

In consequently, the prevention and control of the dengue hemorrhagic fever should focus on educating the people on the dengue hemorrhagic fever by educating them on the risk and severity of the dengue hemorrhagic fever. Furthermore, the prevention of the dengue hemorrhagic fever should encourage a people to behavior change.

Keywords: Dengue Hemorrhagic Fever, Sadao District, Songkhla Province, Preventive Behavior

บทนำ

โรคไข้เลือดออกเป็นปัญหาสาธารณสุขของประเทศไทยมานานกว่า 50 ปี ตั้งแต่ปี 2501 และเป็นปัญหาสำคัญในเอเชียแปซิฟิกที่มีความเสี่ยงถึง 1,800 ล้านคน ปัจจุบันประเทศไทยมีอัตราป่วยเป็นอันดับ 3 ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข, 2550) จากรายงานผู้ป่วยพบว่าแต่ละปีมีช่วงระบาดของโรคเพียง 1 ครั้ง โดยเริ่มพบผู้ป่วยตั้งแต่เดือน พฤษภาคมของทุกปี และพบสูงสุดในเดือนกรกฎาคมของทุกปี หลังจากนั้นจะลดลงเรื่อยๆ จนถึงเดือนตุลาคม และลดลง ตามลำดับจนถึงเดือนกุมภาพันธ์ของรอบปีใหม่ (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2554) อัตราอุบัติการณ์ของโรคไข้เลือดออกในปี 2558 ประเทศไทยมีอุบัติการณ์ของโรคไข้เลือดออกสูงกว่า 171 รายต่อประชากรแสนคน แม้อุบัติการณ์ของโรคไข้เลือดออกจะมีแนวโน้มสูงขึ้น แต่อัตราป่วยตายได้ลดลงตั้งแต่ปี 2555 เป็นต้นมา แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาคุณภาพ ทาง การแพทย์ที่ใช้ในการรักษาผู้ป่วยทำให้มีอัตราป่วยตายลดต่ำลงตามลำดับ แต่อย่างไรก็ตามอุบัติการณ์ที่สูงขึ้น ต่อเนื่องทุกปี อาจจะเป็นตัวชี้วัดถึงปัญหาในการป้องกันและควบคุมโรค (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2558) แสดงให้เห็นว่าโรคไข้เลือดออกยังเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศไทยในลำดับต้นๆ

ในปี 2020 World Health Organization (WHO, 2012) หรือองค์การอนามัยโลก มีเป้าหมายลดอัตรา

ป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกให้น้อยกว่าร้อยละ 50 และลดอัตราป่วยตายด้วยโรคไข้เลือดออกให้น้อยกว่าร้อยละ 25 โดยเปรียบเทียบกับฐานข้อมูลปี 2010 สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรคได้รายงานสถานการณ์โรคไข้เลือดออกในประเทศไทย ณ 17 พฤศจิกายน พ.ศ.2558 ว่าในช่วง 1 มกราคม – 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2558 สำนักระบาดวิทยาได้รับรายงานผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกจากสถานพยาบาลทั่วประเทศ จำนวน 111,826 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 171.71 ต่อประชากรแสนคน โดยมีผู้เสียชีวิต 108 รายคิดเป็นอัตราป่วยตายถึงร้อยละ 0.10 และจากรายงานการพยากรณ์โรคปี 2558 ของกรมควบคุมโรคพบว่า พื้นที่ภาคใต้มีแนวโน้มการระบาดอย่างต่อเนื่องรวดเร็ว และเริ่มมีการระบาดก่อนภาคอื่นๆ เมื่อปี 2557 พบว่า ภาคใต้ มีอัตราป่วยสูงสุด คือ 81.94 ต่อแสนประชากร และเมื่อพิจารณาในระดับจังหวัด พบว่าสงขลาเป็นจังหวัดที่มีอัตราป่วยตาย ร้อยละ 0.10 และเป็นเพียง 1 ใน 2 ของจังหวัดในเขต 12 ที่มีอัตราการป่วยตาย จากแนวโน้มที่ผ่านมา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการแพร่กระจายเชื้อโรคไข้เลือดออกเนื่องจากสภาพภูมิอากาศและภูมิประเทศเหมาะสมกับขยายพันธุ์และการอยู่อาศัยของยุงลาย จากสถานการณ์ของโรคไข้เลือดออกในอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ในปี พ.ศ. 2554 พบผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกเสียชีวิตจำนวน 2 ราย ปี พ.ศ.2555 พบผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกเสียชีวิต 2 ราย และในปี พ.ศ.2556 พบผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกเสียชีวิตอีก จำนวน 6 ราย (สำนักงานสาธารณสุขอำเภอสะเดา, 2557) จะเห็นได้ว่าจำนวนผู้ป่วยในเขตอำเภอสะเดามีผู้ป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกเป็นอัตราที่สูงและมีความต่อเนื่อง และยังมีการป่วยตายอีกด้วย จึงนับได้ว่าเป็นปัญหาสำคัญทางด้านสาธารณสุขของอำเภอสะเดาเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องได้รับการแก้ไข เพื่อลดอัตราป่วยและอัตราป่วยตายในอนาคตต่อไป

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก พบว่าได้มีการศึกษาปัจจัยด้านต่างๆ เช่น ด้านความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออก ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงและความรุนแรงของโรคไข้เลือดออก และทัศนคติต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออกซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญและมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน ดังนั้นในการศึกษานี้จึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยดังกล่าวว่ามีความสัมพันธ์เหมือนหรือแตกต่างกันกับงานวิจัยที่ได้เคยมีการศึกษามากหรือไม่อย่างไร และจะได้ทราบถึงปัจจัยที่สำคัญในพื้นที่อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก เพราะหากประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกจนสามารถนำไปปฏิบัติเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกให้ดีขึ้น ก็จะทำให้ประชาชนสามารถดูแลและป้องกันสุขภาพของตนเอง ครอบครัว เพื่อนบ้านและคนใกล้ชิดจากโรคไข้เลือดออกได้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ศึกษาถึงพฤติกรรมกรรมการป้องกันตนเองและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในพื้นที่อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ทั้งนี้เพื่อจะได้ทราบว่าประชาชนในอำเภอสะเดามีพฤติกรรมป้องกันโรคไข้เลือดออกเหมาะสมหรือไม่อย่างไร เพื่อที่จะได้นำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการดำเนินการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในอำเภอ

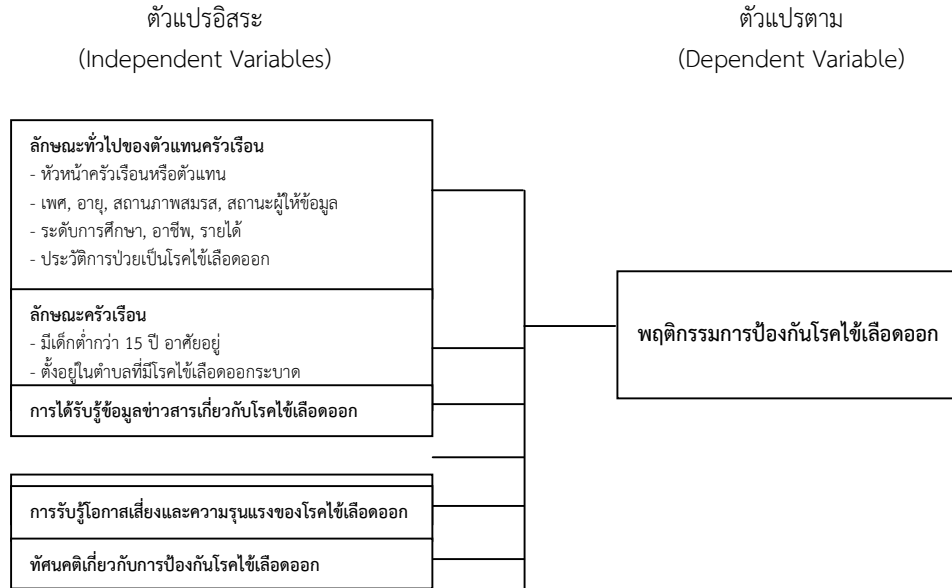
สะเดา จังหวัดสงขลา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ประชากรในการศึกษานี้ ได้แก่ ครูเรือน 393 ครูเรือน ในเขตพื้นที่ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา โดยให้หัวหน้าครูเรือนหรือผู้แทนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป เป็นตัวแทนครูเรือนในการตอบแบบสอบถาม ระยะเวลาการดำเนินงานตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2559 – 31 มีนาคม 2559 มีตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลครูเรือน ประวัติการป่วยเป็นโรคไข้เลือดออก ลักษณะครูเรือน พื้นที่ระบาดสูง การได้รับรู้ข่าวสารโรคไข้เลือดออก ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก การรับรู้โอกาสเสี่ยงและความรุนแรงของโรคไข้เลือดออก และทัศนคติเกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออก

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในพื้นที่อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบพรรณนา (Descriptive Research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นหัวหน้าครอบครัวหรือหัวหน้าครัวเรือนที่อยู่ในเขตอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา จำนวนทั้งสิ้น 393 คน จากประชากร ครัวเรือนทั้งสิ้น 22,199 ครัวเรือน หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการของ Yamane, Taro (1973)

วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างจะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) และทำการศึกษาตามกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มได้ โดยอาศัยความร่วมมือจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน(อสม.) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการอบรมอสม.ให้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์และวิธีการเก็บข้อมูลรวมถึงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ส่วนที่ 1 และ 2 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปและ ประวัติการป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกในครัวเรือน

ส่วนที่ 3 แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ใช้แบบสอบถามการประเมินความรู้โดยประยุกต์จากแบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก จากรายงานการประเมินผลการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของ (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2554) มีคำถามที่ใช้ประเมินทั้งสิ้น 15 ข้อ โดยมี 17 ประเด็นคำถาม นำคะแนนที่ได้มาจำแนกเป็น 3 กลุ่ม คือ ระดับความรู้ในระดับดี ปานกลาง และต้องปรับปรุง

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามการรับรู้โอกาสเสี่ยงและความรุนแรงของการเกิดโรคไข้เลือดออก การรับรู้โอกาสเสี่ยงและความรุนแรงของการเกิดโรคไข้เลือดออก เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 3 ระดับ มีคำถามทั้งสิ้น 12 ข้อ นำคะแนนที่ได้มาจำแนกเป็น 3 กลุ่ม การรับรู้ในระดับดี ปานกลาง และระดับที่ต้องปรับปรุง

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามประเมินทัศนคติต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออก เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อป้องกันโรคไข้เลือดออก มีข้อความคำถามจำนวน 15 ข้อ โดยข้อความมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และเกณฑ์การแบ่งระดับทัศนคติเป็น 3 ระดับ คือ ระดับทัศนคติไม่ดี ระดับทัศนคติปานกลาง ระดับทัศนคติดี

ส่วนที่ 6 แบบสอบถามพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออก ข้อคำถามที่ใช้เพื่อประเมินพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออก เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 3 ระดับ มีคำถามทั้งสิ้น 6 ข้อ 11 ประเด็นคำถาม นำคะแนนมาจำแนกเป็น 2 กลุ่ม พฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออก ดังนี้คือ ระดับพฤติกรรมไม่ดี และ ระดับพฤติกรรมดี

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ผู้ศึกษากำหนดแนวทางการวิเคราะห์ครั้งนี้ คือ

สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ความรู้ การรับรู้โอกาสเสี่ยง ทศนคติและพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออก ใช้การคำนวณด้วย จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สถิติเชิงอ้างอิง ได้แก่ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออก ใช้สถิติไค-สแควร์ (Chi-square) และหารระดับความสัมพันธ์ด้วย Cramer's V ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง ร้อยละ 87.3 มีสถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 75.6 เป็นคู่สมรสของหัวหน้าครัวเรือน ร้อยละ 60.1 ระดับการศึกษา มัธยมศึกษา/ปวช. ร้อยละ 44.00 ประกอบอาชีพเกษตรกร มากที่สุด ร้อยละ 49.9 มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนน้อยกว่า 10,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 66.4 โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนเดือนละ 10,887.80 บาท มีเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี อาศัยอยู่ในบ้าน ร้อยละ 55.2 ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในตำบลที่มีโรคไข้เลือดออกกระบาดสูง ร้อยละ 54.2 มีประวัติคนในครัวเรือนป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก ร้อยละ 7.4 ส่วนใหญ่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ร้อยละ 92.6 และช่องทางการได้รับรับข่าวมากที่สุดคือจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข/โรงพยาบาล ร้อยละ 84.3 รองลงมาคือทางโทรทัศน์ ร้อยละ 75.5 และอสม. ร้อยละ 66.5 ตามลำดับ

2. กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในเรื่องโรคไข้เลือดออก มีการรับรู้โอกาสเสี่ยงและความรุนแรงของโรคไข้เลือดออกและมีระดับทัศนคติต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับปานกลาง มีระดับพฤติกรรมต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับดี

3. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออก พบว่า

3.1 ข้อมูลลักษณะทั่วไปของตัวแทนครัวเรือน เช่น เพศ อายุ และสถานะผู้ให้ข้อมูล มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน แต่สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนและการมีเด็กอายุ 15 ปีอาศัยอยู่ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน

3.2 ประวัติการป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน

3.3 พื้นที่ตำบลกระบาดไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน

3.4 การได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน

3.5 ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ($p < .01$)

3.6 การรับรู้โอกาสเสี่ยงและความรุนแรงของโรคไข้เลือดออกมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ($p < .01$)

3.7 ทัศนคติต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออกมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ($p < .01$)

อภิปรายผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ระดับความรู้ การรับรู้โอกาสเสี่ยงและความรุนแรง ทักษะคิดและพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออก พบว่า กลุ่มตัวอย่างมี

1.1 ระดับความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ประเทือง ฉำน้อย (2558) ที่พบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขมีความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีพื้นฐานด้านความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกในระดับที่มีแนวโน้มสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติเพื่อการป้องกันโรคไข้เลือดออกแก่ตนเองและคนในครอบครัวได้

1.2 ระดับการรับรู้โอกาสเสี่ยงและความรุนแรงของโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กิติมา สุรสนธิ (2533: 47) ที่กล่าวว่า บุคคลจะไม่รับข่าวสารทุกอย่างที่ผ่านเข้าสู่ทั้งหมด แต่จะเลือกรับรู้เพียงบางส่วนของข้อมูลที่คิดว่ามีประโยชน์ต่อตน ดังนั้น ข่าวสารที่หลงไหลเข้ามาไปยังบุคคลจากช่องทางต่างๆ นั้น มักจะถูกคัดเลือกตลอดเวลา ข่าวสารที่น่าสนใจ มีประโยชน์และเหมาะสมตามความนึกคิดของผู้รับจะรับจะเป็นข่าวสารที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในการสื่อสาร

1.3 ระดับทัศนคติต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เขม จิรา ยะราไสย์ (2557) ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีทัศนคติเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับทัศนคติต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออกในระดับที่มีแนวโน้มสามารถทำให้เกิดพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกไปในทางที่ดีได้

1.4 พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ประเทือง ฉำน้อย (2558) ที่พบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขมีพฤติกรรมการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกในระดับที่ดี ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากอยู่ในช่วงที่มีกระแสข่าวจากสื่อแขนงต่างๆ ที่ทำให้ทราบว่ามีดารานักแสดงชื่อดังได้เสียชีวิตจากการป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกด้วยเช่นกัน

ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออก พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกคือ

2.1 เพศ อายุ และสถานะผู้ให้ข้อมูลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) ซึ่งสอดคล้องกับ ประเทือง ฉำน้อย (2558) และอิริวัฒน์ วราพุดม (2553) ที่พบว่าเพศมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ทั้งนี้ อธิบายได้ว่าบุคคลเพศใดหรือวัยใดก็ตาม สามารถมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกได้โดยไม่จำกัดเพศและวัย เพื่อเป็นการช่วยเหลือตามวุฒิภาวะ และกำลังของบุคคลที่จะสามารถกระทำได้ในกิจกรรมของการมีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอน

2.2 การมีความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) ซึ่งสอดคล้องกับ นิคม แก้ววันดี (2557) ที่พบว่าความรู้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) ทั้งนี้ อธิบายได้ว่าประชาชนได้มีการกระทำพฤติกรรมให้เป็นไปตามความรู้ที่มีอยู่ ดังนั้นพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกใน อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา จะเป็นแบบใดได้นั้น ก็ต้องมีความรู้เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก แม้ว่าสังคมในยุคปัจจุบันจะมีภาวะทางเศรษฐกิจที่บีบรัดตัวมาก ทำให้ประชาชนอาจไม่มีเวลาหรือสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก แต่ความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกที่ถูกต้อก็ยังเป็นสิ่งสำคัญที่จะเป็นตัวนำในการส่งเสริมพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกที่ถูกต้อต่อไป

2.3 การรับรู้โอกาสเสี่ยงและความรุนแรงของโรคไข้เลือดออกกับพฤติกรรมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) ซึ่งสอดคล้องกับ ดลนภา หงษ์ทองและคณะ (2552) ที่พบว่าการรับรู้เรื่องโรคไข้ปวดข้อยุงลายมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้ปวด

ข้อมูลของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนีพะยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ทั้งนี้ อธิบายได้ว่า บุคคลที่มีระดับการรับรู้ต่อการดำเนินงานป้องกันโรคไข้เลือดออกสูงก็จะมีความรู้ที่เกี่ยวกับพฤติกรรม การป้องกันโรครวมกว่าบุคคลที่มีระดับการรับรู้ต่อการดำเนินงานป้องกันโรคไข้เลือดออกต่ำ ดังนั้นการที่ประชาชนได้รับ ข้อมูลข่าวสารจากการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางการสื่อสารต่างๆ หรือการให้ความรู้ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ทำให้ประชาชนเกิดการรับรู้ต่อการดำเนินงานป้องกันโรคไข้เลือดออกมากขึ้น และส่งผลให้ประชาชนมีแนวโน้มในการแสดงออกทางพฤติกรรมในการป้องกันโรคที่ดียิ่งขึ้นด้วย

2.4 ทักษะคิดต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออกมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของ ประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) ซึ่งสอดคล้องกับ นิคม แก้ววันดี (2557) ที่พบว่าทัศนคติมีความสัมพันธ์ กับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัด ลำพูน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) อธิบายได้ว่า ทัศนคติเป็นผลมาจากการเรียนรู้ และความรู้สึก เมื่อคนได้ เรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และมีความรู้สึกชอบ หรือพึงพอใจต่อสิ่งนั้นแล้ว สิ่งก็ตามมากก็คือ ความพร้อมที่จะ กระทำในทางใดทางหนึ่งที่สอดคล้องกับการเรียนรู้และความรู้สึกต่อสิ่งนั้น หากบุคคลรู้และเชื่อว่าสิ่งใดดี ก็จะทำให้เกิด ความคิดเห็นที่ดีต่อสิ่งนั้น ซึ่งจากการศึกษา วัชระ กันทะโย (2555) พบว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติในระดับ ปานกลาง แสดงให้เห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างยังมีการเอาใจใส่ดูแลสุขภาพของคนในครอบครัว ทำให้เกิดทัศนคติหรือ ความรู้สึกที่ดีต่อบุคคลในครอบครัว จึงมีผลในเชิงทำให้กลุ่มตัวอย่างแสดงการป้องกันและควบคุมโรคเพื่อไม่ให้ เกิดโรคไข้เลือดออกกับบุคคลในครอบครัวของตนเอง

ข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. การศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับปานกลาง แต่ยังไม่ เข้าใจผิดเรื่องเวลาการออกหากินของยุงพาหะนำโรคไข้เลือดออก และยังเข้าใจว่าการพ่นหมอกควันตามบ้านเรือน เป็นการลดจำนวนยุงนำโรคที่ดีที่สุด จึงมีข้อเสนอแนะให้หน่วยงานสาธารณสุขหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังนี้

1.1 ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเวลาการออกหากินของยุงนำโรคไข้เลือดออก วงจรชีวิตของ ยุงนำโรค ช่องทางการติดต่อและการป้องกันโรคไข้เลือดออก ผ่านสื่อต่างๆ ให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะแผ่นพับ แผ่น ปลิว โปสเตอร์ สื่อวิทยุ หรือทางสื่อออนไลน์อื่นๆ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้และพฤติกรรมที่ดีเพิ่มมากขึ้น

1.2 จัดวิทยากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ บรรยายให้แก่บุคลากรสาธารณสุขระดับพื้นที่ เช่น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และหากวิถีประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก และช่องทางการติดต่อ และการป้องกัน ผ่านสื่อต่างๆ ที่ทันสมัย เข้าใจง่าย เข้าถึงและสม่ำเสมอเพื่อกระตุ้นความรู้ และพฤติกรรมให้เพิ่มมากขึ้น

1.3 จัดประสบการณ์การเรียนรู้ พัฒนาศักยภาพและองค์ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออก ให้แก่ อสม. และผู้นำชุมชน เพื่อจะได้นำความรู้ไปถ่ายทอดและเผยแพร่แก่ประชาชนในชุมชนต่อไป

2. ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน คือ ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก การรับรู้โอกาสเสี่ยงและความรุนแรงของโรคไข้เลือดออก ทัศนคติต่อการป้องกัน โรคไข้เลือดออก ดังนั้น เพื่อให้เกิดการส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีในการป้องกันโรคไข้เลือดออก จึงจำเป็นต้องส่งเสริมใน ด้านการให้ความรู้ความเข้าใจเพื่อให้เกิดการรับรู้โอกาสเสี่ยงและความรุนแรงของโรคไข้เลือดออก ซึ่งจะส่งผลต่อ ทัศนคติต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออก เพื่อให้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกไปในแนวทาง ที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งนี้ยังมีข้อจำกัดเรื่องกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นกลุ่มที่เคยป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกยังมีจำนวนน้อย ทำให้การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยดังกล่าวจึงไม่มีความสัมพันธ์กัน ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปจึงควร มีการศึกษาในเชิงลึก เพื่อลงรายละเอียดในแต่ละปัจจัยที่มีผลกับพฤติกรรมหรือเพื่อศึกษาเปรียบเทียบให้ลึกกว่านี้

ระหว่างพื้นที่ที่มีภาวะระบาดสูงกับพื้นที่ระบาดต่ำ และหาปัจจัยที่อาจซ่อนอยู่ รวมถึงการศึกษาในเชิงคุณภาพ เพื่อให้
เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ เพิ่มขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค. (2554). รายงานการประเมินผลการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก
ภาพรวมระดับประเทศ. กรุงเทพมหานคร: กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.
- _____. (2558). สถานการณ์โรคไข้เลือดออกในประเทศไทย ปี 2558 (Online). <http://www.thaivbd.org/n/dengues/view/478>, 23 พฤศจิกายน 2558.
- กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. (2550). WHO วิตกสถานการณ์โรคไข้เลือดออกเผยเอเชียแปซิฟิก 1,800 ล้านคน
เป็นกลุ่มเสี่ยง (Online). http://pr.moph.go.th/iprg/include/admin_hotnew/show_hotnew.php?idHot_new=8889, 23 พฤศจิกายน 2558.
- กิติมา สุรสุนธิ. (2533). ความรู้ทางการสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร: คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เชมจิรา ยะราไสย์. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุม
โรคไข้เลือดออก ตำบลขามเปี้ย อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตร
มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนครราชสีมา.
- ดลนภา หงษ์ทอง, อรัญญา นามวงศ์, ประดิษฐ์ ชาลีเครือ, สิริสุตา เตชะวิเศษ, สุรางคณา ไชยรินคำ,
และพรพิมล อรุณรุ่งโรจน์. (2552). ความรู้ การรับรู้และพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้ปวดข้อของ
ของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนีพะเยา. รายงานการวิจัย. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนีพะเยา.
- นิคม แก้ววันดี. (2557). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรค
โรคไข้เลือดออก ตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหา
บัณฑิต. สาขาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ประเทือง ฉำน้อย. (2558). การศึกษาระดับความรู้ การรับรู้ และพฤติกรรมการดำเนินงานควบคุมโรค
โรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุข กรณีศึกษาอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร.
รายงานการวิจัย. นครสวรรค์: สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 3 กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.
- วัชระ กันทะโย. (2555). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชนในเขต
ตำบลท่าเตื่อ อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาธารณสุขศาสตร
มหาบัณฑิต. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- สำนักงานสาธารณสุขอำเภอสะเดา. (2557). รายงานทางระบาดวิทยาและควบคุมโรคอำเภอสะเดา จังหวัด
สงขลา ปี 2556, 14 มกราคม 2557.
- อธิวัฒน์ วราพุด. (2553). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของ
ประชาชน จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสร้างเสริมสุขภาพ.
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- World Health Organization. (2012). Global Strategy for Dengue Prevention and Control 2012-2020
(Online). http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/75303/1/9789241504034_eng.pdf,
November 17, 2015.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd ed. Newyork: Harper and Row
Publishers.